

viri Apostolici, strenue laborare in vinea Domini usque ad mortem et martyrium, ut fecit S. Petrus, S. Paulus, S. Chrysostomus, S. Athanasius, etc. Ita noster Petrus Canisius, licet laboribus multis magnisque confectus, tamen laborare non desistit usque ad annum etatis 77, quo labore neque ac vita defunctus est. Hæc enim erant ejus dictamina: «Christi militibus stipendia non finiuntur ante vitam: cum consummaverint, tunc incipiunt; sola mors missionem dat eis; unica sedes emeritorum est coelum.» Ita noster Sacchi-
sec os emeritorum est coelum. » Ita noster Sacchi-
 nus, in ejus Vita, lib. III. Laborem ergo usque ad mortem, ut post mortem in æternum in beata felicitate quiescamus; terra enim est stadium modici laboris, cælum est sedes quietis eterne.

QUA NON CAPIT PROPHETAM PERIRE EXTRA JERUSALEM. — Græce *ὁκείνηται*, id est non convenit, non contingit, fieri non contingit; fieri non potest, ut vertit Syrus. Est hyperbole, q. d. Tanta est Hierosolymæ impietas et feritas, ut illi propria videatur, nec patiatur ab aliis quam a se Prophetas occidi, atque ægre ferat, si ab aliis id fiat. Ac proinde ego quoque idecirco Herodem non timeo, quia ab eo in Galilæa nunc occidendus non sum, sed post aliquot demum menses in Jerusalem, Prophetarum interfectorie, ubi non ab Herode, quem mihi objectatis, sed a vobis ipsis, o Pharisei, crucifigat et occidat. «Assueti enim edundare servorum sanguinem, etiam Dominum

ipsum occident,» ait Theophylactus. Sic et Titus, Jansenius, Maldonatus et Franciscus Lucas, quem audi: Non capit Prophetam occidi extra Jerusalem, id est oportet Prophetam occidi in Jerusalem, non quod nulli extra Jerusalem occisi sint (Jezebel enim in Samaria multos occidit, III Reg. xviii, 13, et cap. xix, 10), sed quod in Jerusalem plerique omnes occidi soleant, quod castissimum esset Prophetas in Jerusalem occidi; cum enim illic sedem figerent reges, sacerdotes, principes, potentes sæculi, Serfæ, sapientes, Pharisei sancti in oculis suis, qui vulgo suffragante ferre nollent Prophetarum increpationes admonitionesque: facta est ea civitas, ex domo Dei, macellum Prophetarum, que Prophetarum quasi carnificium profiteretur. Legimus IV Reg. xxi, 16, de Manasse, quod «sanguinem innoxium fuderit multum nimis, donec impleeret Jerusalem usque ad os.»

Simili modo Romæ variis in locis, ac præsertim ad Ursium Pleatum (ubi nunc est ecclesia S. Bibianæ) plurimi Christiani ab Imperatoribus infidelibus occidebantur, adeo ut locus ille vulgo vocaretur *macellum Martyrum*. Hinc recte tunc dici poterat: Non capit Pontificem perire extra Romam, quia omnes pene Pontifices a S. Petro usque ad Sylvestrum per trecentos annos, ab Imperatoribus Romæ residentibus, ob fidem Christi occisi sunt.

CAPUT DECIMUM QUARTUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Primo, Christus invitatus a Phariseo hydropicum sanat in sabbato, illudque licere evidenti exemplo Phariseis demonstrat. Secundo, vers. 7, parabolam dat invitatorum, ut ultimum locum capiendum esse ostendat; mox et pauperes docet esse invitandos, non divites. Tertio, vers. 16, proponit parabolam invitatorum sese varie excusantium a cæna, idcirco ab ea exclusorum. Quarto, vers. 20, docet sus sequaces debere parentes odisse, et crucem ferre. Quinto, vers. 28, idipsum præter per parabolam volentis edificare, et volentis bellum gerere, quorum uterque prius computat sumptus ad fabricam et bellum necesarios.

Tertiam partem fere audivimus Matth. xxii, 2; quartam, Matth. x, 37. Supersunt ergo prima, secunda et quinta partes hic explicandæ.

1. Et factum est cum intraret Jesus in domum ejusdam principis Phariseorum sabbato manducare panem, et ipsi observabant eum. 2. Et ecce homo quidam hydropicus erat ante illum. 3. Et respondens Jesus dixit ad Legisperitos et Phariseos, dicens: Si licet sabbato jurare? 4. At illi tacerunt. Ipse vero apprehensus sanavit eum, ac dimisit. 5. Et respondens ad illos, dixit: Cujus vestrum asinus aut bos in puteum cadet, et non continuo extrahet illum die sabbati? 6. Et non poterat ad hæc respondere illi. 7. Dicebat autem et ad invitatos parabolam, intendens quomodo primos accubitus eligerent, dicens ad illos: 8. Cum invitatus fueris ad nuptias, non discumbas in primo loco, ne forte honoratior te aut invitatus ab illo; 9. et veniens is, qui te et illum vocavit, dicat tibi: Da huic locum,

et tunc incipias cum rubere novissimum locum tenere. 10. Sed cum vocatus fueris, vade, recumbe in novissimo loco, ut, cum venerit qui te invitavit, dicat tibi: Amice, vacare, superius. Tunc erit tibi gloria coram simul discumbentibus: 11. quia omnis qui se exaltat, humiliabitur; et qui se humiliat, exaltabitur. 12. Dicebat autem et ei, qui se invitaverat: Cum facis prandium, aut cœnam, noli vocare amicos tuos, neque fratres tuos, neque cognatos, neque vicinos divites, ne forte te et ipsi reinventent, et fiat tibi retributio. 13. Sed cum fecis convivium, voca pauperes, debiles, claudos et cæcos, 14. et beatus eris, quia non habent retribuere tibi: retribuetur enim tibi in resurrectione justorum. 15. Hæc cum audisset quidam de simul discumbentibus, dixit illi: Beatus qui manducabit panem in regno Dei. 16. At ipse dixit ei: Homo quidam fecit cœnam magnam, et vocavit multos. 17. Et misit servum suum hora cœnæ dicere invitatis ut venirent, quia jam parata sunt omnia. 18. Et cœperunt simul omnes excusare. Primus dixit ei: Villam emi, et necesse habeo exire, et videre illam: rogo te, habe me excusatum. 19. Et alter dixit: Juga bovum emi quinque, et eo probare illa: rogo te, habe me excusatum. 20. Et alius dixit: Uxorem duxi, et ideo non possum venire. 21. Et reversus servus nuntiavit hæc domino suo. Tunc iratus paterfamilias, dixit servo suo: Exi cito in plateas et vicus civitatis; et pauperes, ac debiles, et cæcos, et claudos introduce huc. 22. Et ait servus: Domine, factum est ut im-
 perasti, et adhuc locus est. 23. Et ait dominus servo: Exi in vias, et sepes; et compelle intrare, ut impleatur domus mea. 24. Dico autem vobis, quod nemo virorum illorum qui vocati sunt, gustabit cœnam meam. 25. Ibant autem turbæ multæ cum eo, et conversus dixit ad illos: 26. Si quis venit ad me, et non odit patrem suum, et matrem, et uxorem, et filios, et fratres, et sorores, adhuc autem et animam suam, non potest meus esse discipulus. 27. Et qui non bajulat crucem suam et venit post me, non potest meus esse discipulus. 28. Quis enim ex vobis volens turrim edificare, non prius sedens computat sumptus, qui necessarij sunt, si habeat ad perficiendum; 29. ne, postea quam posuerit fundamentum, et non poterit perficere, omnes qui vident, incipiant illudere ei, 30. dicentes: Quia hic homo cepit edificare, et non potuit consummare? 31. Aut quis rex iturus committere bellum adversus alium regem, non sedens prius cogitat, si possit cum decem millibus occurrere ei, qui cum viginti millibus venit ad se? 32. alioquin adhuc illo longe agente, legationem mittens, rogat ea quæ pacis sunt. 33. Sic ergo omnis ex vobis, qui non renuntiat omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus. 34. Bonum est sal. Si autem sal evanuerit, in quo condietur? 35. Neque in terram, neque in sterquilinum utile est, sed foras mittetur. Qui habet aures audiendi, audiat.

Ver. 1. 1. ET FACTUM EST CUM INTRARET JESUS IN DOMUM EJUSDAM PRINCIPIS PHARISEORUM SABBATO MANDUCARE PANEM, ET IPSI OBSERVABANT EUM. 2. ET ECCE HOMO QUIDAM HYDROPICUS ERAT ANTE ILLUM. — «Principis,» qui inter sui ordinis homines principem locum obtinebat, ait Titus, eratque inter suos primus, vel Phariseorum primarius. «Ut aliquando utilitatem eis adferat, familiarem et quasi domesticum se illis exhibet,» ait Titus. Et S. Cyrillus, in *Catena*: Cognoscebat quidem malitiam Phariseorum, inquit, sed fiebat eorum conviva, ut prodesset presentibus per verba et miracula, scilicet ut doceret eos licere sabbato sanitatem conferre agris, ac quid invitatos et invitantes agere decebat. Hoc enim facit Christus in sequentibus.

PANEM. — «Panis» Hebræis omnem escam significat per synecdochen.

HYDROPICUS. — SYRUS, qui congregaverat aquas sub cute. Hydrops enim est ægritudo, quæ Latinis aqua interens dicitur, quod *ὕδρ*, id est aqua, inter cutem colligatur, qua venter turgescit, idcirco semper siliit, et quo plus bibit, eo plus silit, intumescit et agrestis: de quo Horatius, lib. II *Carminum*, oda 2:

Crescit indulgens sibi diurus hydrops,
 Nec siliit pellit, nisi causa morbi
 Fugerit venis, et aqueus albo
 Corpore laeguro.

Ratio est, quod hydropici omne quod bibunt convertunt in humorem putridum et salsum: quo ergo plus bibunt; eo plus salsedinis acquirunt; salsedo autem excitat siliit. Videtur hic hydropicus amicus vel notus

fuisse principi Jesum invitanti, ac forte idecirco Jesum invitari princeps, ut eum sanaret. Carte ipse hydropticus avidus sanitatis sponte se obtulit Jesu, tacite ab eo scintillam flagrantem, ait Cyrillus et Euthymius. Esto Pharisei alia mente eum Christo offerri precurarunt vel optarint, scilicet ut explorarent an eum curaret in sabbato, putantes hac ratione eum violatorum sabbati, ac proinde non esse verum Prophetam emissurum a Deo, qui rigidum sabbati cultum sanxerat.

3. ET RESPONDENS JESU: DIXIT AD LEGISPERITOS ET PHARISEOS, DICENS: SI LICET SABBATO CURARE? AT ILLI TACUERUNT. IPSE VERO APPREHENSUM SANAVIT EUM, AC DISIUIT. — Respondens, » non loquelae et interrogationi, utpote qua nulla hic processisset, sed cogitationi, qua cogitabant non licere sanare hydropticum in sabbato, ac proinde Christum, si eum sanaret, male facturum.

SI LICET. — Id est, an licet? APPREHENSUM. — Graece ἀρραβήσας, id est eum apprehendisset, cum attigisset; q. d. Sanavit eum tangendo, sive tactu manus suae arefecit hydropticum, hoc est aquarum copiam, qua hydropticus turgebat. Porro hydropticus ipse, ait Cyrillus, metu Phariseorum remedium non petebat propter sabbatum, sed stabat ut Christus miseratus sanaret.

Mystice S. Gregorius, lib. XIV Moral.: Sanatur, inquit, hydropticus ante Phariseum; per egritudinem enim corporis illius, hujus cordis aegritudo exprimitur, laborat enim hydropse avaritiae et cupiditatis.

Unde tropologic Bedae: Hydropticus est, inquit, quem fluxus carnalium voluptatum exuberans aggravat; est enim morbus ab aquoso humore nominatus. Proprie vero hydropticus est dives avarus, qui quo magis abundat, eo magis sitit, ait S. Augustinus, lib. II Quaes. Evang., Quaes. XXIX.

Avaritia ergo et cupiditas quilibet est hydropticus mysticus. Primo, quia ipsa aquosa est et fluxa. Secundo, quia sitim accendit, juxta illud: Quo plus sunt potae, plus sitiantur aquae.

Cupiditas enim et avaritia indulgendo accenditur, recedendo exstinguitur. Ita S. Augustinus loco jam citato. Tertio, hydropticus inducit tumorem, sed aequum ita opulenta divitem facit tumidum et superbum, sed ob opes fluidas et evanidas. Quarto, hydropticus sunt anhelitu fetido, ait Glossa, ob putidas et fetidas aquas quibus turgent; sic et cupidi non nisi fedtatem suae cupiditatis, ore, vultu totoque corpore exhalant. Quinto, hydropticus, ait Paulus Egineta, lib. III, cap. XLVIII, inde contrahitur, quod spiritus copia cum humidi momento intra membranam (quae peritoneos appellatur) et intestina colligitur, ut abdomen percussum tympani modo crepitum edat: qua ratione etiam tympania nancupantur:

Avarus est hydropticus. Primo. Secundo.

runt: « Non est hic homo a Deo, qui sabbatum non custodit, » Joan. ix, 16. Sciebat hoc Jesus; sed nihilominus hominem sanavit, quia eorum obstinatitatem et malitiam augeri permisit hoc fine, ut ipse eam crux sibi a Deo decreta, ad hominum salutem pararetur. Non curans, ait Theophylactus, scandalum Phariseorum: ubi enim magna reculat utilitas, non est curandum, si stulti scandalizentur.

7. DICERAT AUTEM ET AD INVITATOS PARABOLAM, INTENDENS QUOMODO PRIMOS ACCUBITOS ELIGERENT, DICENS AD ILLOS. — « Parabolam » vocat doctrinam gravem de cavenda ambitione in re qualibet, petitam ex similitudine ambitus primi loci in convivio. Nam ex eo quod Christus ostendit quam dedecet ambitio primi concessus in mensa, tacite a simili vel pari ostendit quam eadem dedecet in alia re qualibet. Idem enim est vitium, etsi in alia et alia sit materia.

INTENDENS. — Graece ἐπιθυμῶν, id est attendens, contemplatus, hoc est, postquam attendisset et considerasset, quod Pharisei in isto convivio, uti et in caeteris, more suo prima accumbendi loca in mensa aucuparentur, invaderent et occuparent. Superbi enim erant, ac sibi quasi doctoribus primas ubique debere censebant, et de eis inter se certabant et contendebant, uti etiamnum subinde fit in convivis, praesertim a feminis nobilibus et viris parvi crebri.

Hoc est quasi parabola, sive prologus et titulus parabola, qui indicat qua occasione et contra quos dicta sit parabola, scilicet contra Phariseos, quorum ambitionem cum vidisset Christus, eandem hac parabola sanare et resecare voluit.

8. CUM INVITATUS FUERIS AD NUPTIAS, NON DISCURBAS IN PRIMO LOCO, NE FORTE HONORATIONE TE SIT INVITATUS AB ILLO;

9. ET VENIENS IS QUI TE ET ILLUM VOCAVIT, DICAT TIBI: DA HUC LOCUM: ET TUNC INCIPIAS CUM RUBORE NOVISSIMUM LOCUM TENERE. — Dum enim herus tibi primum locum eripuit, ut daret honoratori, tunc conviva secundus et tertius, caeterique sequentes sum locum studiose retinere volentes, eundem tibi, praesertim ambitioso, cedere nolent, ideoque a primo in imum cum rubore descendes, q. d. Noli te ipsum superbe exaltare, ne alius offensus tuo fastu, eum sternat et deprimat.

10. SED CUM VOCATUS FUERIS, VADE, RECUMBE IN NOVISSIMO LOCO: UT, CUM VENERIT QUI TE INVITAVIT, DICAT TIBI: AMICE, ASCENDE SUPERIUS. TUNC ERIT TIBI GLORIA CORAM SIMIL DISCUBENTIBUS. — Solent enim heri, quasi domini in domo sua, cuique invitato assignare locum illi congruum in mensa, quod olim faciebat modimperator, sive praefectus convivii, jabsita dignitatis vel etatis cujusque ratione. Unde fratres Joseph ab eo invitati, « sederunt coram eo, primogenitus juxta primogenita sua, et minimus juxta etatem suam, » Genes. xlii, 33. Alludit ad Proverbo. xxv, 6: « Ne glo-

riosus appareas coram rege, et in loco magnorum ne steteris. Melius est enim ut dicatur tibi: Ascende huc, quam ut humiliter coram principe. » Vide ibi dicta.

Sapienter ergo Titus: « Ille, ait, cordatus est qui cum primo sedis honorem jure mereatur, adeo illum non affectat, ut ultra quoque aliis deferat. Quare magnum praerurumque donum est, animus modestus sorte contentus. »

TUNC ERIT TIBI GLORIA. — Debet Christus viam ad gloriam et sublimitatem esse ejus fugam suique humiliationem, tum quia homines oderunt ambitiosos eosque deprimunt, modestos vero et humiles extollunt; tum quia vera gloria est qua datur, non qua ambitur; tum quia Deus huius aeterna sua lege sanxit, ut superbi exaltentur, superbi deiciantur. Quocirca humiles si sapient, superbiam suam obtegunt, et specie externa sese humiliant, ac infimum locum occupant, ut audiant humiles, ideoque laudentur ab adstantibus et exaltentur: si enim primum locum ambient et invadant, amulos concitabunt, ut eos sive jure, sive injuria, ex eo deiciant et sternant. Audi Sapientem, Ecclesi. iii, 20: « Quanto magnus es, humilia te in omnibus, et coram Deo invenies gratiam. » Ubi multa haec de re congesti.

Hoc Christi preceptum, vel potius consilium et sapientiae dogma, ex natura rationis lumine tradiderunt Septem Philosophi. Plutarchus, in convivio gentium sapientum, Thaletem inducit fastum Alexidem, qui, quia filius Thrasibuli tyranni, ex censeo prospuerat, quod in eo alios sibi in discubitu praefert vidisset, aeribus hisce verbis castigantem: « Hanc vero metus, ne, quemadmodum Aegyptii stellas aiunt viribus, pro loci in quem attolluntur aut devehuntur, conditione augeri, minuive; ita tibi quoque locus claritatem obscuritatemve adferat? certe Laocoe illo es deterior, qui cum ei in choro quodam ultimium locum praefectus adsignasset: Bene, inquit, abs te factum est, qui hujus quoque loci cohonestandi rationem reperis, cum non hominem loco, sed locum potius homine ornari atque cohonestari existimaret. » Non ergo curandum est, quo loco, aut post quos collocemur, sed potius ut cum his quibus accumbimus, bene nobis conveniat, stitumque in nobis ipsis principium ansamque amicitiae inesse ostendamus, duci non succensum locanti, sed laudamus quod talibus nos adjunxerit. Etenim qui loci causa irascitur, is magis ei juxta quem positus est, quam vocatori se collocanti irascitur, et utrique fit infensus. Similis est Seneca, lib. I De Ira, oratio: « Minus honorato loco positus irasci cupisti convivorii, vocatoque ipsi qui tibi praeferebatur. Demens, quid interest, quem lecti premas partem? honestorem te aut turpiorem potest facere pulvinum? » Assuescant ergo convivae sine fastu, atque fratres sen amice, statim a janua, hoc est a principio coenae, una versari atque accumbere.

Mores uti praescripta Plutarchus.

Laudabilis fuit ille juvenum Romanorum mos qui, teste Valerio Maximo, lib. II, cap. 1, invitati ad cenam, diligenter querebant, quinam ei conviviale essent interfuturi, ne senioris adventum discubitu precurrerent. Huc quoque facit illud conviviale preceptum: « Sedis, inquit, honorem alteri libenter cede, et ad honoratiorem locum Invitatus, comites excusa: si tamen crebro seroque jubeat aliquis auctoritate preeditus, verecunde obtempera, ne videare pro civili, praefractus. » Honor enim sequitur fugientem, sequentem fugit, cœna umbra corpus.

Symbolice: Religiosi in Religione implent et Christi « Recumbe in novissimo loco. » Ilis enim est novissimus locus, abjicere se sub omnium pedibus, sequere omni facultate atque etiam voluntate expoliare: quoniam qui nihil relinquit, nullum jam inferiorem locum reliquit, quod descendat. Præambitur autem in hoc loco, et in eo quiescitur; quoniam humilitas ista non unus tantum aut alterius actionis est, quod interdum facit etiam aliqui seculares; sed totius vite, quoniam in ipso statu inclusa est, qui totam vitam complectitur.

Ilinc S. Hieronymus, epist. 26 in *Paula et Eustochio*, nobilissimis feminis, adeo commendat commendare lucernas, succendere focum, pavimenta terrere, purgare legumina, olerum fasciculos in ferventem ollam decidere, apponere mensas, calices porrigere, effundere cibos, huc illoque discurrere, quæ omnia opera ita ab humilitate veniunt, ut et illam humilitatem indicent, quam status afferit, et eandem quotidie magis ac magis augent.

11. **QUIA OMNIS QUI SE EXALTAT, HUMILIABITUR: ET QUI SE HUMILIAT, EXALTABITUR.** — tum ab hominibus, tum a Deo, idque sæpe in hac vita, semper in futura. hæc est postparabola sive conclusio parabole, ejus mentem, scopum et fructum explicans. Sententiam hanc explanavi *Matth. XXIII, 42.*

12. **DICERAT AUTEM ET EI QUI SE INVITABERAT: CUM FACIS PRANDIUM, AUT COENAM, NOLI VOCARE AMICOS TUOS, NEQUE FRATRES, NEQUE COGNATOS, NEQUE VICINOS DIVITES: NE FORTE TE ET IPSI REINVITENT, ET FIAT TIBI RETRIBUTIO.**

ET EI QUI SE INVITABERAT, — principi Pharisæorum, vers. 1, qui Christus pro convivio corporali spirituale consilium, quasi convivium rependit. Videtur enim princeps hic convivas invitasse, ut vicissim ab eis invitaretur, ait Glossa.

NOLI VOCARE AMICOS. — Consilii hoc Christus quasi perfectus, non precipit quasi necessarium. **Licetum enim est invitare amicos, imo meritorium si ex amicitia et charitate fiat.** Unde Beda: « *Fratres, inquit, amicos et divites alterutrum conviviale celebrare, non quasi scelus interdicit, sed sicut cætera necessitatis humane commercia, ad promerenda vitæ celestis, præmia, nil valere ostendit, » scilicet ex se, nisi, ut dixi, ad altorem finem, v. g. ad charitatem referantur.*

REINVITENT. — vicissim invitent, uti facere solent homines divites et potentes, ut convivium convivio exsolvant, qui est affectus humanus et terrenus, vel gratitudinis, vel avaritiæ. Nam, ut ait S. Ambrosius: « Hospitalitas esse remuneraturus, affectus avaritiæ est. »

ET FIAT TIBI RETRIBUTIO — ab homine, cœnae brevis, exilis et vilis, quam si solam intendis, retributionem Dei spirituales, celestem et æternam excludis, illaque te privas; si utramque intendis, utramque recipies, sed rataorem: una enim alteram imminuit, et quasi infringit; si solam divinam intendis, humanam vero, quia offertur, admittis, vel potius permittis duntaxat, divinam integram recipies.

13. **SED CUM FACIS CONVIVIUM, VOCA PAUPERES (nimrum) DEBILES, CLAUDOS ET CÆCOS,** — qui ob defectum corporis laborare et victum sibi parare nequeunt: ceteri enim qui id facere queunt, non tam pauperes quam divites censendi sunt.

DEBILES. — Græce ἀσθενῆες, id est mancos, matillos, laesos, vel corpore, vel mente. Causam ait S. Chrysostomus, in *Catena*: « Si pauperem vocaveris, inquit, Deum habebis debitorem: et quanto minor est frater, tanto magis pro eum Christus accedit et visitat; qui magnam suscipit, sæpe ob gloriam aut utilitatem facit. Sed deus: Immundus est pauper et sordidus, lava eum, et fac in mensa tecum sedere; si vestes immundas habet, mundum vestimentum et exhibe; sed si non vis sursum recipere in solarium, vel ubi famuli sunt, suscipe; si non vis tecum sedeat, mitte de mensa fercula. »

Hoc Christi consilium secutus S. Gregorius Pontifex, sæpe duodecim pauperes mensæ suæ adhibebat, ideoque inter eos Christum specie pauperis se insinuantiem mensa excipere meruit. Idem fecit S. Ludovicus rex Franciæ, qui quotidie 420 pauperes, in festis vero ducentos ad mensam adhibebat. S. Ludovicus quasi patrum secutus est ejus nepos S. Ludovicus, Minorita et Episcopus Tolosanus; item S. Hedwigis, Ducissa Poloniae; ejusque neptis S. Elisabetha, filia Andrea regis Hungarorum, quæ quotidie nongentos pauperes mensæ adhibebat, magno gratiæ et remunerationis divine præmio.

Mystice Origenes: « Qui, inquit, vanam gloriam vitat, vocat ad spirituale convivium pauperes, id est imperitos, ut dicit; debiles, id est lesam conscientiam habentes, ut sanat; claudos, id est declinantes a ratione, ut recte incedant; cæcos, ut videant veritatem. »

14. **ET BEATUS ERIS, QUIA NON HABENT RETRIBUERE TIBI: RETRIBUETUR ENIM TIBI IN RESURRECTIONE JUSTORUM,** — ubi beatificandi sunt pauperum susceptores, ait Interlinearis. Inopia ergo invitatorum deputat invitantis intentionem, ut non nisi amoris Dei præcepto invitet, eo quod a pauperibus nil speret. Quare Deus, qui quod pau-

peribus suis fit, sibi tantum æstimat, illi copiosius mercedem et celestis convivii delicias potentes retribuatur, juxta illud: « Et ego dispono vobis, etc., ut edatis et bibatis super mensam meam in regno meo, » *Lucæ XXII, 29.* Unde concludit S. Chrysostomus, in *Catena*: « Igitur non a turbemur, cum non recipimus beneficium compensationem, sed cum receperimus. Quis si recipimus, non amplius recipimus illud; sed si homo non retribuatur, tunc tibi retribuatur Deo, » ejus intuitu et amore beneficium contulisti.

15. **HÆC CUM AUDISSET QUIDAM DE SIMUL DISCIPULIS, DIXIT ILLI: BEATUS, QUI MANUCANT PANEM IN REGNO DEI.** — Scilicet « in resurrectione justorum, » ut dixit Christus versu præcedenti: hanc enim audiens et optans, in vocem istam erupit, illeceus dulcedine auditæ resurrectionis, ait Glossa. Porro S. Cyrillus, in *Catena*: Erat iste, inquit, animalis, putans corporeas esse remunerationes Sanctorum. Fuit ergo hic unus e Pharisæis; hi enim credebant resurrectionem, quam Sadducei negabant. *Actor. XXIII, 8.* Deus enim Beatos in cœlo omnibus deliciis pascat, satiat, inebriat, juxta illud: « Satiabor cum apparuerit gloria tua, » *Psal. XXXV, 9.* Qualis et quanta sit hæc voluptas, fæse describit S. Augustinus in *Solitiloquiis et in Meditationibus.*

Mystice: Audi S. Augustinum, serm. 33 *De Verbo Domini secundum Lucam*: « Quasi in longinqua (in cœlum) suspirabat, et ipse panis ante illum discumberebat. Quis est panis de regno Dei, nisi qui dicit: Ego sum panis vivus qui de cœlo descendit? » *Joh. VI.*

16. **AT IPSE DIXIT EI: HOMO QUIDAM FECIT COENAM MAGNAM.** — Nota: Hæc parabola est quasi eadem cum illa *Matth. XXII, 2,* sed alio loco, tempore et modo a Christo repeta, ut ibi ostendit.

Quæres, quemnam hæc cœna? *Primo,* nonnulli per cenam accipiunt Verbi incarnationem, prædicationem et redemptionem: hæc enim est cœna magna, quia Christus carnem assumpsit, nos in fine temporum visitans invitavit ad se, scilicet ad suum Evangelium, gratiam et gloriam. Sic enim accipitur cœna hæc in parabola eadem, vel simili apud *Matthæum, XXI, 7.* Sed ibi vocatur prandium, hic vero vocatur cœna. Prandium est in Ecclesia militante, cœna in triumphante, juxta illud Leonide ad milites prælaturos: « Prandete, commilitones, apud inferos (imo superos) cenaturi. » Ecclesie enim terrestres et militans contenti ad celestem et triumphantem. *Secundo,* S. Cyrillus, in *Catena*, per cenam accipit Eucharistiam. Homo iste, inquit, est Deus Pater, qui magnam nobis in Christo cenam paravit, qui nobis dedit proprium corpus comedere. Unde Ecclesia parabolum hanc legit, et adaptat festo Venerabilis Sacramenti. *Tertio,* et genuine ad litteram cœna

hæc est beatitudo et gloria celestis: hæc enim fruemur in regno Dei et resurrectione justorum, ut præcessit: hæc vocatur cœna, quia dabitur vespere, id est in fine vite et in fine mundi, post labores hujus sæculi, post quam nulli alia dabitur refectio, quia ipsa erit æterna. Cœna magna, ait S. Gregorius, hom. 36, est saluti dulcedinis æternæ. Nam, ut ait Glossa, post prandium cœna restat, post cenam nullum convivium restat, de prandio multi ejectionur, de cœna nullus.

MAGNA. — Quia ea nil majus vel melius cogitari potest; ipse enim Deus erit nostrum ferulum, noster cibus et epulum. Unde Euthymius: « Significatur, ait, ineffabilis Dei fructio, » qui non solum nos, sed omnes omnino beatos recreabit, satiet, inebriabit, beabit, glorificabit, ut nil amplius optare vel desiderare possit, juxta illud: « Oculis non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quia preparavit Deus his qui diligunt illum, » *I Cor. II, 9.*

ET VOCAVIT MULTOS, — puta omnes Judæos, qui erant Ecclesie et populus Dei, vocavit Christus per se, per Apostolos, ac per Joannem Baptistam ad Evangelicam doctrinam et gratiam, indeque ad gloriam regni celestis, ubi celebratur hæc cœna. Hos enim primo vocavit Christus, ac presertim Judæorum primores, quales erant: Sacerdotes, Pontifices, eis predicando: « Precedentiam agite: appropinquavit enim regnum cœlorum, » *Matth. III et IV.*

17. **ET MISIT SERVUM HORA COENÆ DICERE INVITATIS UT VENIRENT, QUIA JAM PARATA SUNT OMNIA — AD EPULUM CELESTE, AD FELICITATEM ÆTERNAM, AD FRUITIONEM DEI.** S. Augustinus, serm. 34 *De Verbis Domini*: « Parata jam cœna, ait, immolatio Christo, post resurrectionem Christi missi sunt Apostoli, etc. »

18. **ET COEPERUNT SIMUL OMNES EXCUSARE.** PRIMUS DIXIT EI: *VILLAM* (Græce κτῆς, id est agrum, cui solet conjungi villa sive domus rusticana) **EMI, ET NECESSE HABEO EXIRE ET VIDERE ILLAM: ROGO TE, HABE ME EXCUSATUM.** — Notantur hic ad litteram Scribæ et Pharisæi, Sacerdotes et Pontifices, qui, vocati a Christo ad Evangelium, indeque ad epulum celestis glorie, illum neglexerunt, quia toti inhiabant villis, id est possessionibus et bonis temporalibus cograndis: illis ergo occupati, nec animum, nec otium habebant cogitandi de anime salute et felicitate æternæ.

« *Offer Deu,* ait S. Gregorius, homil. 36 in *Evangelio*. (illas enim semper hic intelligit, non autem ejus hominibus in *Ezechiel*, Evangelica enim tracto) quod rogari debuerat, non rogatus dare vult, quod vix sperari poterat: paratas delicias æternæ refectionis denuntiat, et tamen simul omnes excusant. » Et rursum: « Dum dicit: *Rogate,* et tamen venire committit: humilitas sonat in voce, superbia in actione. » Et iterum: « Quid nec villam, nisi terrena substantia designatur? »

Exiit ergo videre villam, quia sola exteriora cogitat propter substantiam (1). »

Vani-
tas mens
dolorum

Apposite S. Bernardus, in *Declarat.*, homines opulib, delicis, honoribus, ambitioni inhiantes vocat phreneticos: « Vidi ego, inquit, aliquando quinque viros, quibus phreneticos arbitror? Primum siquidem buccis tumulentibus marinam masticabat arenam. Secundus, sulphureo astans lacini, exhalantem terretissimumque gestiebat haurire vaporem. Porro tertius, fornaci incuhans vehementer accense, micantes scintillas hiantibus excipere faucibus letabatur. Quartus, supra pinnaeculum templi residens, levioris aere spiritum aperto attrahebat ore, et si quo minus influere videretur, flabello sibi ventum ipse ciebat ac si lotum speraret aerem deplurde. Quintus, seorsum positus, ridebat ceteros; ipse quoque ridendus, et maxime. Proprias enim carnes incredibili quodam studio egere laborabat, nunc manus, nunc brachium, nunc alias partes applicans ori. » Quibus emblematis D. Bernardus varia peccatorum genera significavit. Nam primus ille cupidus, secundus voluptuarius, tertius iracundus, quartus ambitiosus, quintus tandem homines de suis rebus maxime gloriantes filique placentes representat, qui semper esuriunt terrena bona et nunquam satiantur.

19. ET ALTER DIXIT: JUGA BOVM EMI QUINQUE, ET EO PROBARE ILLA: ROGO TE, HABE ME EXCUSATUM. — Notat alterum Pharisæorum avaritiæ speciem, quæ propter opus et fundos, etiam boves et animalia ad villam excolendas et ad esum, vel alium quœlibet usum (vetus enim opes sitæ erant in pecoribus, ut patet in Abraham, Isaac, Jacob, Job, etc.) avarè conquirebant, itaque illis occupati, negligebant Christi doctrinam ejusque ductum ad regnum celeste. Ita Theophylactus et Titus, Verum Gregorius, hom. 36: « Quid, inquit, in quinque jugis boum, nisi quinque corporis sensus accipiuntur? qui recte quoque juga vocati sunt, quia in utroque sexu geminatur. Qui videlicet corporales sensus, quia interna comprehendere nesciunt, sed sola exteriora cognoscunt et deserentes intima, ea quæ extra sunt, tangunt, recte per eos curiositas designatur. Quæ dum alienam quærit vitam discutere, semper sua intima nesciens, studet exteriora cogitare. »

20. ET ALIUS DIXIT: UXOREM DEXI, ET IDEO NON POSSUM VENIRE. — « Quid per uxorem, ait S. Gregorius, hom. 36, nisi voluptas carnis accipitur? Duplex ergo impedimentum Pharisæis fuit, et nunc multis est, scilicet avaritia et voluptas, sive

(1) Pro simul, in hoc vers., Græce est ἀπὸ μᾶζ; subintellexit ergo, ut patet, Vulgatus Interpretes vocem ἑστί, ut sensus sit confestim, eo ipso temporè. Ita vero scilicet frigida sententia procedit, nam per se intelligitur eos confestim se excusasse, cum jam convivium paratum esset. Quam ob rem alii emendantur ἑστί, uno ore; aut, quod præstat, ἀπὸ μᾶζ, ἀπὸ μᾶζ, uno animo, velut ex composito. Vid. Kuinoet in h. l.

luxuria: hæc sunt spinæ quæ veritatem dei suffocant, juxta illud Christi, cap. viii, vers. 14: « Quod autem in spinas cecidit, hi sunt qui audierunt, et a sollicitudinibus, et divitiis, et voluptatibus vitæ euntes, suffocantur, et non referunt fructum. » Sed hi audiant Paulum monentem, 1 Cor. vii, 29: « Tempus breve est, reliquum est, ut qui habent uxores, tanquam non habentes sint, etc.; et qui emunt, tanquam non possidentes; et qui utuntur hoc mundo, tanquam non utantur; præterit enim figura hujus mundi. » (Res temporalis in usu, æterna in desiderio sit, » inquit S. Gregorius, hom. 36 in hoc Evang.

Porro, conjugium hic non reprehenditur (nisi quatenus animus illi nimis intentus avocatur a salute), sed inegritas ad majorem honorem vocatur, ait S. Ambrosius: « Amor ergo rerum terrenarum viscus est spiritualium pennis, » ait Glossa ex S. Gregorio, et causam dat S. Gregorius: « Corporales delicie, inquit, cum non habentur, desiderium accendunt; cum vero habite eduntur, fastidium pariunt: spirituales vero, cum non habentur, in fastidio sunt; cum habentur, in desiderio. » Italonen a priori subjicit: « In illis (corporalibus) appetitus saturitatem, saturitas fastidium generat; in istis autem appetitus saturitatem, saturitas appetitum parit. Arguit enim spirituales delicie desiderium in mente, dum satiant: quia quanto magis earum sapor percipitur, eo amplius cognoscitur quod avidius ametur. Et idcirco non habite amari non possunt, quia earum sapor ignoratur. »

Paulo aliter tres hæcæ trium excusationes partite explicat et applicat S. Augustinus, serm. 33 De Verbis Domini secundum Lucam: « In villa cupita, ait, dominatio notatur: ergo superbia castigatur, quia inventa superbia venire noluit. » Et paulo post: « Quinque juga boum, sensus hujus carnis quinque numerantur. Quare boum dicantur juga? quia per sensus istos carnis terrena requiruntur. Boves enim terram versant; sunt autem omnes remoti a fide, terrenis delictis, carnalibus occupati. » Et inferius: « Nolite diligere mundum, nec ea quæ in mundo sunt; quoniam omnia quæ in mundo sunt, concupiscentia carnis sunt, et concupiscentia oculorum, et superbia vite (pro quo Augustinus legit, ambigite secuti), 1 Joan. ii. Ambitio sæculi, villam emi. » Et inferius: « Tollamus ergo de medio excusationes: vanas et malas, et veniamus ad cœnam qua intrinsecus saginemur. Non nos impeditat extollentia superbia, non nos extollat, vel non nos terreat curiositas illicita, et avertat a Deo; non nos impedit voluptas carnis a voluptate cordis, veniamus et saginemur. »

21. ET REVERSUS SERVUS NUNTIAVIT HÆC DOMINO SUO. TUNC INTATUS PATERFAMILIAS, DIXIT SERVO SUO: EXI CITO IN PLATEAS, ET VICOS CIVITATIS; ET PAUPERS, AC DEBILES, ET CAECOS, ET CLAUDOS, INTRODUCE HUC. — Hæc pars parabole significat

Christam, Pharisæis et Pontificibus spernentibus Evangelium et prædicationem regni cœlorum, surrogasse eis plebeios, pauperes et afflictos, iuxta illud: « Publicani et meretrices præcedent vos in regnum Dei, » Math. xxi, 31; et cap. xix, vers. 30: « Multi erunt primi novissimi, et novissimi primi. » Esto enim Christus ab initio simul utrisque prædicaritur, scilicet Pharisæis et turbis; tamen Pharisæi hic primi vocati dicuntur, tum quia hoc spectat ad elegantiam parabole: ad convivium enim primo vocari solent viri honorati, ceteris plebei; tum quia Christus volebat ut Scribæ ex officio suo primi se agnoscerent; et agnitioni populo rudi commendarent. Verum contrarium accidit ex Scribarum fastu et avaritia. « Qui recusarunt, ait Euthymius, erant Pontifices, Scribæ et Pharisæi, et quique honoratioris populi; hi vero qui loco illorum introducti sunt, ceteros, et abjecti, ac plebei. » Sic et Titus, S. Gregorius, Theophylactus et alii. Nimirum « infirma mundi, ut ait Paulus, elegit Deus, ut confundat fortia, » 1 Cor. i, 27.

Symbolice S. Augustinus, serm. 34 De Verbis Domini secundum Lucam: « Et qui venerunt, ait, nisi mendici, debiles, claudi et cæci? illi autem non venerunt, divites, sani, quasi bene ambulantes et acutè cernentes, multum de se presumescentes; et eo desperatior, quanto superiores. Veniant mendici, quia ille invitavit, qui propter nos pauper factus est, cum dives esset, ut illius paupertas mendici ditaretur. Veniant debiles, quia non est opus sanis medico, sed male habitibus. Veniant claudi, qui ei dicant: Compene gressus meos in semitis tuis. Veniant cæci, qui dicant: Illumina oculos meos, ne unquam obocœmiam in morte. » Hisce pauperibus et miseris ergo significatur primo, neminem esse spernendum, sed omnes esse vocandos ad Christum et salutem; secundo, pauperes facilius obedire Evangelio et salvari, quam divites; tertio, de nullius, quantumvis miseri, cæci et perversi, salute esse desperandum.

22. ET AIT SERVUS: DOMINE, FACTUM EST UT IMPERASTI, ET ADHUC LOCUS EST. — q. d. Necdum impletum est cœlum salvandis, necdum completus est electorum numerus. Nota et imitare zelum hujus servi, qui neminem licet, cœcum, mutuum, deformem respuit, ac plures et plures vocare et salvare satagit.

23. ET AIT DOMINUS SERVO: EXI IN VIAS, ET SEPES; ET COMPELLE INTRARE, UT IMPLEATUR DONUS MEA. — « Exi, » extra urbem, extra Jerusalem et Judæam, ac voca Gentes ad Christum. Unde ait, « in vias, » vel, ut habet Mattheus, « in exitus viarum, » hoc est, in vias quæ ducunt ad quaslibet gentes, et ad fines terræ. « Sepes, » in exitus viarum, » hoc est, in vias quæ ducunt ad quaslibet gentes, et ad fines terræ. « Sepes, » vocat villas et pagos, qui non muris, sed sepibus rusticis cinguntur. Notant ergo rusticanos, barbaros, Indos ruro, in silvis et sepibus habitantes more belluarum, vocandos esse ad salutem, ut Apostoli et viri Apo-

stoli eant illisque prædicent Evangelium: quod factum est, et in dies magis magisque fit per viros Religiosos et zelosos. Unde servus non addidit: « factum est, » ut de Judæis addidit vers. 22; quia in Gentibus necdum plenum factum est, sed in dies plenius fit et præditur, nec nisi in fine mundi plane perficietur. Ita Titus, quem audi: « Significatur post Israélitas per fidem introductos, Gentium quoque populum fuisse vocandum, mente agrestem animoque efferaum, quasi extra urbes, absque ulla prorsus civilitate natum et educatum. Neque enim ullis omnino bonis legibus aut moribus utebantur, verum peccudum more in magna quadam rationis calligine et amentia versabantur. » Israelite fuerunt infra civitatem, ait Theophylactus, ut qui legem susceperant, et civiliorem vitam sortiti; Gentes autem, a testamentis et a lege Dei alieni erant, et non facti ejices Sanctorum. Sic enim alloquitur eos Apostolus: « Eratis illo in tempore sine Christo, alienati a conversacione Israël, et hospites testamentorum, promissionis spem non habentes, et sine Deo in hoc mundo, » Ephes. cap. ii, vers. 12.

COMPELLE INTRARE. — Quia enim Gentes multæ erant idololatæ, barbæ et bellinæ, hinc majori et validiori vi prædicationis vocandæ, et quasi compellendæ fuere ad salutem, nimirum per miracula, pro spiritu ardente, per plagas etiam et vindictas a Deo subinde immisissas, « in ostensione spiritus et virtutis, » ait Paulus, 1 Cor. cap. ii, vers. 4; et 1 Thessal. i, 5: « Evangelium nostrum, ait, non fuit ad vos in sermone tantum, sed et in virtute, et in Spiritu Sancto, et in plenitudine multa. » Hinc et noster Suarez: Compelle intrare, ait, vel laboribus et doloribus affligendo, vel vehementi vocatione et impulsu quasi miraculose convertendo.

24. DICO AUTEM VOBIS, QUOD NEHO VIRORUM IL-LORUM QUI VOCATI SUNT (et frigide ingraterque se excusarunt), GUSTABIT CŒNAM MEAM (1). — Notat Pharisæos et primores Judæorum, terrenis opibus et deliciis addictos, cœlo et celestis convivio excludendos, et ad inferni tormenta relegandos, eo quod vocati a Christo ad Evangelicam doctrinam et vitam, quæ recta via ducit ad cœlum, illam amplecti noluerint, juxta illud: « Quia vocavi, et renuistis, etc. Ego quoque in interitum vestro ridebo, » Prov. i, 24. Tunc sero pentitebit eos sua ingratitude et insipientia, dicentque: « Quid nobis profuit superbia? aut divitiarum

(1) Queritur utrum hæc sint Patrifamilias verba, an Christi hoc modo parabolam concludentis. Si primum, hinc ad convivium serius invitatos, vel servos adstantes; si posterius, ad Pharisæos et reliquos quibus Jesus hæc parabolam proposuerat, referendum est. Posterior interpretandi ratio utpote simplicior, et orationis serie convenientior, multis præplacet; nam Patrifamilias in omni hæc parabola alloquitur servum, quod si ergo hæc ipsius verba essent, dixisset potius λέγω υμῶν, non λέγω ὑμῶν.

temporalis in usu, æterna in desiderio; sit res temporalis in itinere, desideretur æterna in perventione: quasi ex latere respiciatur quidquid in hoc mundo agitur; ante nos autem tendant mentis oculi, dum tota intentione illa conspiciunt, ad que pervenimus.»

34. BONUM EST SAL. SI AUTEM SAL EVANUERIT, IN QUO CONDITUM? — «Bonum,» id est utile et efficax est sal ad cibos condiendos et conservandos, scilicet quamdiu sal est, et salis acrem saporem vigoremque retinet: sic et vos, o Apostoli, quamdiu vigorem spiritus retinueritis, utiles eritis mundo, ut eum sale fidei et sapientiæ Evangelicæ conditis; sin autem hunc spiritum perdati, fatiscite inuisi, ad nihil aliud valebitis, quam ut ab hominibus contemnamini et conculcemi, nullus enim est Apostolus vel doctor, qui vos condiat vel corrigat. Ita Beda: vide dicta *Matth.* v, 13: «Vos estis sal

terre,» etc. Et *Marci* ix, 49: «fabete in vobis sal.»

Tertia est hæc parabola salis (prima enim fuit fabricæ turris, secunda bellæ capessendi), ex qua liquet duas præcedentes proprie spectare ad Apostolos et viros Apostolicos: Li enim sale doctrinæ et sanctitatis suæ saliant mundum, ideoque non tantum præcepta, sed et consilia Evangelicæ sequuntur. Secundario tamen hæc aptari possunt omnibus Christianis; hi enim infideles quasi insulsos sale suæ innocentis vitæ bonique exempli condire debent.

35. QUI HABET AURES AUDIENDI, AUDIAT. — «Aures,» tum corporis, tum potius mentis. «Audiendi,» id est ad audiendum et intelligendum accommodas, faciles, propensas: «audiat,» et expendat ea quæ dico et doceo. Excitat enim attentionem ex gravitate et difficultate rei quam proponit. Vide dicta *Matth.* xii, 9 et 13.

CAPUT DECIMUM QUINTUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

*Christus Pharisæis murmurantibus quod peccatores reciperet, tribus parabolis ostendit quam laudabile, iucundum gratumque Deo et angelis sit, peccatores convertere. Prima est ovis perditæ et inventæ, vers. 4. Secunda est drachmæ amissæ et inventæ, vers. 8. Tertia est filii prodigi, vers. 12, quem penitentem pater in pristina gratiam cum osculo et publico gaudio recipit. Primum parabolam audivimus *Matth.* xviii, 12, ubi eam explicuit.*

1. Erant autem appropinquantes ei publicani et peccatores, ut audirent illum. 2. Et murmurabant Pharisæi et Scribæ, dicentes: Quia hic peccatores recipit, et manducat cum illis. 3. Et ait ad illos parabolam istam, dicens: 4. Quis ex vobis homo, qui habet centum oves; et si perdidit unam ex illis, nonne dimittit nonaginta novem in deserto, et vadit ad illam quæ perierat, donec inveniat eam? 5. Et cum invenerit eam, imponit in humeros suos gaudens; 6. et veniens domum convocat amicos et vicinos, dicens illis: Congratulamini mihi, quia inveni ovem meam, quæ perierat. 7. Dico vobis, quod ita gaudium erit in cælo super uno peccatore penitentiam agente, quam super nonaginta novem justis, qui non indigent penitentia. 8. Aut quæ mulier habens drachmas decem, si perdidit drachmam unam, nonne accendit lucernam, et quærit diligenter, donec inveniat? 9. Et cum invenerit, convocat amicas et vicinas, dicens: Congratulamini mihi, quia inveni drachmam quam perdideram. 10. Ita dico vobis, gaudium erit coram Angelis Dei super uno peccatore penitentiam agente. 11. Ait autem: Homo quidam habuit duos filios; 12. et dixit adolescentior ex illis patri: Pater, da mihi portionem substantiæ, quæ me contingit. Et divisit illis substantiam. 13. Et non post multos dies, congregatis omnibus, adolescentior filius peregre profectus est in regionem longinquam, et ibi dissipavit substantiam suam, vivendo luxuriose. 14. Et postquam omnia consummasset, facta est fames valida in regione illa, et ipse cœpit egere. 15. Et abiit et adhesit uni civium regni illius. 16. Et misit illum in villam suam, ut pasceret porcos. 17. Et cupiebat implere ventrem suum de siliquis, quas porci manducabant, et nemo illi dabat. 18. In se autem reversus, dixit: Quanti mercenarii in domo patris mei abundant panibus, ego autem hic fame perdo! 18. Surgam, et ibo ad patrem meum, et dicam ei: Pater, peccavi in cælum, et coram te;

40. jam non sum dignus vocari filius tuus; fac me sicut unum de mercenariis tuis. 20. Et surgens venit ad patrem suum. Cum autem adhuc longe esset, vidit illum pater ipsius, et misericordia motus est, et accurrens cecidit super collum ejus, et osculatus est eum. 21. Dixitque ei filius: Pater, peccavi in cælum, et coram te, jam non sum dignus vocari filius tuus. 22. Dixit autem pater ad servos suos: Cito proferte stolam primam, et induite illum, et date annulum in manum ejus, et calceamenta in pedes ejus; 23. et adducite vitulum saginatum, et occidite, et manducemus, et epulemur: 24. quia hic filius meus mortuus erat, et revixit; perierat, et inventus est. Et cœperunt epulari. 25. Erat autem filius ejus senior in agro; et cum veniret, et appropinquaret domui, audivit symphoniam et chorum; 26. et vocavit unum de servis, et interrogavit quid hæc essent. 27. Isque dixit illi: Frater tuus venit, et occidit pater tuus vitulum saginatum, quia salvum illum recepit. 28. Indignatus est autem, et volebat introire. Pater ergo illius egressus, cœpit rogare illum. 29. At ille respondens, dixit patri suo: Ecce tot annis servio tibi, et nunquam mandatum tuum præterivi, et nunquam dedisti mihi hædum ut cum amicis meis epularer; 30. sed postquam filius tuus hic, qui devoravit substantiam suam cum meretricibus, venit, occidisti illi vitulum saginatum. 31. At ipse dixit illi: Fili, tu semper mecum es, et omnia mea tua sunt; 32. epulari autem, et gaudere oportebat, quia frater tuus hic mortuus erat, et revixit; perierat, et inventus est.

Ver. 1. 1. ERANT AUTEM APPROPINQUANTES EI PUBLICANI ET PECCATORES, UT AUDIRENT ILLUM. 2. ET MURMURABANT PHARISÆI, ET SCRIBÆ, DICENTES: QUIA HIC PECCATORES RECIPIT, ET MANDUCAT CUM ILLIS. — «Publicani,» Græca addunt *πάραι*, id est omnes, hoc est multi, perique omnes ad Christum confluebant, affecti scilicet ejus sanctitate et benignitate, quæ peccatores ad se vocabat, et penitentibus veniam et salutem promittebat. Hæc enim erat ejus concio: «Penitentiam agite, appropinquavit enim regnum cælorum,» *Matth.* iii et iv.

ET MURMURABANT PHARISÆI, — qui sicut vitabant contactum immundorum corporum, sic et animarum, puta peccatorum; quare cum peccatoribus nec loqui dignabantur, nullo minus comedere. Erat ergo hic spiritus et fastus Pharisæicus, qui se juxta legem puros et sanctos arbitrabantur, ideoque impuros cavebant ne ab eis contaminarentur. His contrarius plane erat spiritus Christi, qui ad hoc in mundum venerat, ut peccatores a peccatis purificaret et sanctificaret, unde eorum colloquia captabat eorumque mensas invitatus adibat, quia nil gratius Deo quam peccatores convertere. «Ex qua re colligit,» ait S. Gregorius, *homil.* 34, quia vera justitia (Christi) compassionem habet, falsa justitia (Pharisæorum) detestationem: » nimirum «character vitæ Apostolicæ est, silitre salutem animarum,» ait S. Chrysostomus.

Ver. 3. 3. ET AIT AD ILLOS PARABOLAM ISTAM, DICENS: 4. QUIS EX VOBIS HOMO, QUI HABET CENTUM OVES; ET SI PERDIDERIT UNAM EX ILLIS, NONNE DIMITTIT NONAGINTA NOVENI IN DESERTO, ET VADIT AD ILLAM QUÆ PERIERAT, DONEC INVENIAT EAM? — «Vadit ad illam.» Ovis enim est animal simplex et stolidum, quod proinde pabulum sequens facile a

via et grege aberrat, ac ubi semel erravit, in viam redire nescit: quare pastore opus habet qui eam requirat et ad eam vadat. Ita nos per peccata et concupiscentias eramus quasi oves errantes euntesque in ruinam et gehennam, nec de Deo vel salute et cælo cogitabamus; quare Christus descendit de cælo ut nos requireret et a via inferni in viam cæli reduceret. Unde Isaias, cap. lxi, 6: «Omnes nos, ait, quasi oves erravimus, unusquisque in viam suam declinavit; et posuit in eo Dominus iniquitatem omnium nostrum.» Et S. Petrus, *epist.* I, cap. ii, 25: «Eratis, ait, sicut oves errantes, sed conversi estis nunc ad pastorem et Episcopum annuarum vestrarum.»

5. ET CUM INVENERIT EAM, IMPONIT IN HUMEROS SUOS GAUDENS. — Arabicus, *portat eam super humeros suos hilariter*, ut cito eam ad reliquum gregem reducat: hoc enim facere nequit ovis gradiendo, cum sit tardigrada. Idem fecit Christus, cum, ut ait Isaias, peccata nostra in humeros suos luenda suscepit. Hinc Nyssenus, in *Catena*: «Cum, ait, pastor invenisset ovem, nox pennis, non duxit ad gregem urgendo, sed superponens humero, et portans elementem, annumeravit gregi.» O miram Christi Domini demissionem, clementiam, charitatem! quam ut olim fidelibus Pontifices representarent, solebant in templis Christum pingere cum ovis perditæ humeris imposita, eam reportantem ad gregem. Ita Carolmannus, filius Caroli Martelli, Austriæ et Sueviæ rex, anno Domini 780, spreto utriusque regno, monasticum amplexus in Monte Cassinate, cum humilitatis et obedientiæ studio, Petronacis abbatis jussu oves pasceret, ovem claudicantem in humeros impositam ad gregem reduxit, ejusque sordibus perfusus exultavit. Christiana enim

Ver. 6.

Carlo-
manni
Austra-
liæ et
Sueviæ
regni, ma-
nachi
Cassina-
tis humi-
lium.